

Marichka Kkhan

Akademia Sztuki Wojennej w Warszawie

Gra o Mundur: Tajski Pobór przez Losowanie – Tradycja czy Przypadek?

Systemy poboru wojskowego różnią się znacznie między państwami, ale zazwyczaj opierają się na ściśle określonych przepisach. Tajlandia, znana z kontrastów, rajskich plaż i bogatej duchowości, posiada unikalny system poboru, który jednocześnie fascynuje i budzi obawy. Co roku, młodzi mężczyźni stają przed komisją wojskową, a w obecności rodziny i przyjaciół losują kartę, która decyduje o ich przyszłości. Czerwona karta oznacza dwa lata służby wojskowej, czarna – wolność¹. Skąd pomysł, by decyzję o służbie wojskowej powierzyć losowi? Czy to wyraz głęboko zakorzenionej wiary w przeznaczenie, tak ważnej w tajskiej kulturze, czy może pragmatyczna metoda regulacji liczby rekrutów? Jakie znaczenie ma ten system dla młodych Tajów, a jakie dla stabilności i wizerunku Tajlandii? Czy „militarna loteria” to przede wszystkim symbol tożsamości kulturowej, czy także sposób wzmacniania narodowej jedności i stabilności w regionie?

Praktyka losowania, będąca podstawą tajskiego systemu poboru, wywodzi się z lokalnej tradycji i religii. Tajlandia, gdzie buddyzm jest dominującą religią, przywiązuje dużą wagę do idei losu i przeznaczenia. Wiara w to, że przyszłość jednostki jest częściowo zdeterminowana przez siły wykraczające poza ludzką kontrolę, jest głęboko zakorzeniona w tamtejszej kulturze. Losowanie podczas poboru wojskowego odzwierciedla to przekonanie – młodzi mężczyźni poddają się wyrokom losu, co nadaje całemu procesowi wymiar duchowy². Na poziomie geopolitycznym system ten odgrywa rolę w kontekście stabilności wewnętrznej i międzynarodowej percepcji Tajlandii. Tajlandia jest jednym z nielicznych państw Azji Południowo-Wschodniej, które nigdy nie zostało skolonizowane przez europejskie mocarstwa, co jest znaczącym elementem narodowej tożsamości i dumy. Ten unikalny status historyczny przekłada się na silne poczucie autonomii i suwerenności, czego wyrazem jest wyjątkowe podejście do kwestii poboru. Ochrona tej suwerenności oraz przywiązanie do kulturowych wartości są kluczowymi

---

¹ W. Nanuam, „Image, pay draw volunteers for armed service” („Wizerunek, wynagrodzenie przyciągają ochotników do służby wojskowej”), Bangkok Post, 2018.

² *ibid.*

elementami tajskiej polityki obronnej³. Co roku, zazwyczaj na początku kwietnia, młodzi Tajowie w wieku 21 lat uczestniczą w publicznym procesie selekcji wojskowej. Pierwszym etapem jest zgłoszenie się do lokalnych centrów selekcji, gdzie mężczyźni mogą wybrać, czy chcą dobrowolnie zgłosić się do służby wojskowej. Zgłoszenie ochotnicze pozwala im na skrócenie okresu służby – na przykład osoby z wyższym wykształceniem służą krócej, co jest formą motywacji dla ochotników⁴. Taka struktura procesu może pełnić również rolę w edukacyjnej mobilizacji społeczeństwa, podkreślając znaczenie wykształcenia dla wizerunku wojskowego kraju. Po zgłoszeniu ochotnicy przechodzą szczegółowe badania fizyczne i psychiczne. Następnie, jeśli zdecydują się na losowanie, losują kartę: czerwona oznacza dwa lata służby wojskowej, czarna – zwolnienie od tego obowiązku. Udział rodziny i społeczności nadaje wydarzeniu wymiar publiczny, co podkreśla społeczne znaczenie wyboru i budzi silne emocje wśród uczestników. Losowanie stanowi w tajskiej kulturze rytuał przejścia, a dla młodych mężczyzn jest to symboliczny akt wkroczenia w dorosłość, którego obserwatorami są ich najbliżsi⁵.

Unikalność tajskiego systemu poboru wywołuje w młodych ludziach silne emocje i może mieć głębokie konsekwencje psychologiczne. Mężczyźni, którzy wyciągną czerwoną kartę, traktują to jako wyzwanie, które ma ukształtować ich charakter i dyscyplinę. Społeczeństwo darzy ich szacunkiem, widząc w nich osoby gotowe do służby narodowi. Dla niektórych jednak czerwony los może oznaczać przerwanie planów zawodowych lub edukacyjnych, co może wpływać na ich rozwój osobisty i zawodowy. Z drugiej strony, losowanie czarnej karty, które oznacza wolność, może wywoływać mieszane uczucia – ulgę, ale czasami także pewne poczucie niespełnienia wobec społeczeństwa⁶.

Na arenie międzynarodowej unikalny charakter tajskiego systemu poboru budzi zainteresowanie jako przykład połączenia tradycji z potrzebami nowoczesnej obrony. Obecność obowiązkowej służby wojskowej w Tajlandii, pomimo tego, że jest uwarunkowana losowo, może być postrzegana jako sygnał gotowości kraju do mobilizacji na wypadek zagrożenia. System ten daje elastyczność, a jednocześnie zapewnia gotowość rezerwistów. W czasach kryzysu politycznego lub potencjalnych konfliktów, Tajlandia dysponuje dobrze zorganizowanym procesem uzupełniania sił zbrojnych, co ma istotne znaczenie dla obronności kraju⁷.

---

³ „Military History” („Historia wojskowości”), GlobalSecurity.org, 2009.

⁴ S. Kanittakul, „สมัครใจหรือบังคับ” เทียบ พ.ร.บ. เกษช้ทหาร ฉบับ 2497 vs พ.ร.บ. เกษช้ทหาร ฉบับเก่าไกล („Dobrowolność czy przymus? Porównanie ustawy o poborze do wojska z 1954 roku i projektu ustawy partii Kao Klai”), The Matter, 2020. Ustawa z 2497 roku odnosi się do roku 1954 w kalendarzu gregoriańskim. Kalendarz buddyjski jest liczony od śmierci Buddy, która według tradycji miała miejsce w 543 r. p.n.e., dlatego różnica między kalendarzami wynosi 543 lata.

⁵ C. Quinley, „Red or black? Experiencing Thailand’s military draft” („Czerwona czy czarna? Doświadczenie poboru wojskowego w Tajlandii”), Al Jazeera, 2019.

⁶ N. Charupattai, „การเกณฑ์ทหารกับใบรับรองแพทย์ในประเทศไทย” („Pobór do wojska a zaświadczenie lekarskie w Tajlandii”), SAC: Państwo i kultura władzy, 2024.

⁷ *ibid.*

Z perspektywy bezpieczeństwa międzynarodowego, tajski system rekrutacji może pełnić również funkcję odstrasżającą wobec sąsiadujących państw. Pomimo braku wrogich relacji w regionie, elementy odstrasżania w krajowej polityce obronnej mogą być traktowane jako część strategii zabezpieczenia stabilności. Zachowanie suwerenności i unikalnego systemu poboru to także forma dyplomatycznego stanowiska Tajlandii, podkreślającego jej niezależność i zdolność do ochrony interesów narodowych⁸. Taki system poboru, może być postrzegany jako przykład pragmatycznego podejścia do łączenia nowoczesnych potrzeb obronnych z tradycyjnymi wartościami. Jest to również element narodowej tożsamości, który stanowi ważny punkt odniesienia w dyplomacji kulturalnej Tajlandii. Dla państw, które obserwują ten model, może on budzić zainteresowanie jako unikatowe rozwiązanie, które zaspokaja potrzeby wojska bez konieczności wprowadzania przymusowej rekrutacji. Zachowanie systemu opartego na losowości jest dowodem na to, że nawet w XXI wieku, tradycyjne wartości mogą być skutecznie zintegrowane z nowoczesną polityką obronną⁹.

W globalnym kontekście, system poboru w Tajlandii różni się znacznie od modeli obowiązkowej służby wojskowej, które występują na przykład w Korei Południowej czy Izraelu. Podczas gdy inne kraje kładą nacisk na obowiązek obywatelski i kolektywne bezpieczeństwo, Tajlandia, poprzez system losowania, podkreśla wartość indywidualnego wyboru i przeznaczenia. Czy w świecie, gdzie obowiązkowa służba wojskowa zazwyczaj opiera się na sztywnych procedurach i regułach, tradycja losowania ma jeszcze sens?

Tajski system poboru, choć zaskakujący z perspektywy innych państw, pełni istotną funkcję w międzynarodowej dyplomacji kulturowej. Łącząc elementy tradycji z pragmatycznymi potrzebami obronnymi, stanowi dla świata wyraźny komunikat o tym, że Tajlandia jest zdeterminowana zachować swoją kulturową odrębność i suwerenność, nawet w obliczu globalnych trendów, które skłaniają wiele krajów do rezygnacji z obowiązkowego poboru na rzecz zawodowej służby wojskowej. W kontekście bezpieczeństwa międzynarodowego, ten model poboru pokazuje siłę kultury i tradycji jako elementów wzmacniających niezależność państwową. W sytuacji, gdy inne państwa redukują obowiązkowy pobór, Tajlandia elastycznie dostosowuje swoją strategię obronną do potrzeb społecznych, zapewniając możliwość szybkiej mobilizacji w sytuacjach kryzysowych¹⁰.

Jednak dla wielu młodych Tajów moment losowania karty to emocjonalny test – chwila pełna napięcia, gdzie nadzieja miesza się z obawą. W mediach społecznościowych, zwłaszcza na TikToku, można znaleźć setki nagrań, które pokazują autentyczne reakcje uczestników – od

---

⁸ W. Nanuam, „*More voluntary conscripts this year: Army*” („Więcej ochotników wśród poborowych w tym roku: Armia”), Bangkok Post, 2024.

⁹ „*Exploring Military Culture in Thailand: Traditions and Values*” („Kultura wojskowa w Tajlandii: Tradycje i wartości”), Total Military Insight, 2024.

¹⁰ „*Understanding Military Conscriptation in Thailand: A Comprehensive Guide*” („Zrozumienie poboru wojskowego w Tajlandii: Kompleksowy przewodnik”), Military Sphere, 2024

łez rozpacz i omdleń u tych, którzy wylosowali czerwoną kartę, po wybuchy euforii u osób, które otrzymały wolność. Ta loteria życia, nieprzewidywalna i zarazem rytualna, oddaje esencję tajskiego podejścia do przeznaczenia, gdzie jednostka poddaje się siłom losu. Służba wojskowa w Tajlandii jest znana z surowej dyscypliny, a warunki, którym muszą sprostać rekruci, są bardzo wymagające. Intensywne treningi, rygorystyczne zasady i niemalże wojskowy rygor codzienności sprawiają, że dla wielu młodych mężczyzn czerwony los staje się nie tylko wyzwaniem fizycznym, ale również psychicznym. Co więcej, pobór wojskowy w Tajlandii budzi poważne obawy dotyczące przestrzegania praw człowieka. Zgłaszane są przypadki złego traktowania, złych warunków życia oraz naruszeń wolności osobistych rekrutów, a także brak przejrzystych mechanizmów umożliwiających zgłaszanie skarg. Krytycy zwracają uwagę na problem dyskryminacji wobec marginalizowanych społeczności oraz potrzebę zwiększenia przejrzystości i odpowiedzialności w procesie poboru, aby zapewnić równe traktowanie i ochronę praw wszystkich osób podlegających służbie wojskowej^[66].

Tajski system poboru, choć fascynujący i pełen symboliki, jest też źródłem głębokich emocji i podziałów wśród młodych Tajów. To unikalne połączenie tradycji z nowoczesnością w obronności państwa stawia przed młodymi mężczyznami trudne wyzwania – nie tylko fizyczne, ale i psychiczne. Wielu z nich, stając przed ‘militarną loterią’, przeżywa ogromny stres i lęk związany z niepewnością losu. Emocje, jakie towarzyszą losowaniu – od łez i rozpacz po radość i ulgę – ukazują, że ten rytuał budzi zarówno dumę narodową, jak i osobiste dramaty. Czy zatem tajska ‘militarna loteria’ wciąż odpowiada współczesnym realiom? Warto zauważyć jak jeden system może jednocześnie wzmacniać narodową tożsamość i wystawiać jednostkę na próbę. To refleksja nad tym, jak daleko państwo powinno sięgać w pielęgnowaniu tradycji, nie zapominając przy tym o indywidualnych potrzebach i odczuciach swoich obywateli. Jak długo Tajlandia będzie trwać przy tym modelu, balansując między wymaganiami nowoczesności a szacunkiem dla kultury, praw człowieka oraz tożsamości?

(korekta: dr hab. Dorota Domalewska)

BIBLIOGRAFIA

- W. Nanuam, *Image, pay draw volunteers for armed service* („Wizerunek, wynagrodzenie przyciągają ochotników do służby wojskowej”), Bangkok Post, 2018.
- Military History* („Historia wojskowości”), GlobalSecurity.org, 2009.
- S. Kanittakul, *สมัครใจหรือบังคับ เทียบ พ.ร.บ. เกณฑ์ทหาร ฉบับ 2497 vs พ.ร.บ. เกณฑ์ทหาร ฉบับก้าวไกล* („Dobrowolność czy przymus? Porównanie ustawy o poborze do wojska z 1954 roku i projektu ustawy partii Kao Klai”), The Matter, 2020.
- C. Quinley, *Red or black? Experiencing Thailand's military draft* („Czerwona czy czarna? Doświadczenie poboru wojskowego w Tajlandii”), Al Jazeera, 2019.

N. Charupatthai, การเกณฑ์ทหารกับใบรับรองแพทย์ในประเทศไทย (*„Pobór do wojska a zaświadczenie lekarskie w Tajlandii”*), SAC: Państwo i kultura władzy, 2024.

W. Nanuam, *More voluntary conscripts this year: Army* (*„Więcej ochotników wśród poborowych w tym roku: Armia”*), Bangkok Post, 2024.

Exploring Military Culture in Thailand: Traditions and Values (*„Kultura wojskowa w Tajlandii: Tradycje i wartości”*), Total Military Insight, 2024.

Understanding Military Conscription in Thailand: A Comprehensive Guide (*„Zrozumienie poboru wojskowego w Tajlandii: Kompleksowy przewodnik”*), Military Sphere, 2024.